תורה אור

לשוף, לשבץ, לגרר, *לכרכר, להקיש בקורנס מחוסר כן או אוגן או אוזן טהור, מחוסר כסוי טמא: מאי שנא הני ומאי שנא הני? רבי יוחנן אמר הואיל ולכבוד עשויין רב נחמן אמר הואיל ודמיהן יקרים מאי בינייהו? איכא בינייהו *כלי עצם, ואזדא רב נחמן לטעמיה דאמר רב נחמן כלי עצם ככלי מתכות דמו, מכלל דכלי עצם מקבלי טומאה? אין דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר מה תלמוד לומר °וכל מעשה עזים תתחטאו ב להביא דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן הטלפים, שאר בהמה וחיה מנין תלמוד לומר "וכל מעשה" א"כ מה ת"ל "עזים" *ג פרט לעופות: **מתני'** *החייב בשקדים המרים פטור במתוקים החייב במתוקים פטור במרים: **גמ'** *ת"ר שקדים המרים: קטנים חייבין/ גדולים פטורין, מתוקים: גדולים חייבין קטנים פטורין רבי ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו ד זה וזה לפטור ואמרי לה זה וזה לחיוב אמר רבי אלעא: הורה רבי חנינא בצפורי כדברי האומר "זה וזה לפטור" *ו ולמאן דאמר זה וזה לחיוב, גדולים למאי חזו? א"ר יוחנן הואיל ויכול למתקן ע"י האור: **מתני'** *ה התמד: עד שלא החמיץ אינו ניקח בכסף מעשר ו ופוסל את המקוה, משהחמיץ ניקח בכסף מעשר ואינו פוסל את המקוה/ *ז האחין השותפין כשחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה כשחייבין במעשר בהמה א] פטורין מן הקלבון: **גמ'** מני מתניתין לא רבי יהודה ולא רבנן *דתניא *ח המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור ור' יהודה מחייב מני: אי רבנן אע"ג דהחמיץ אי ר' יהודה אע"ג דלא החמיץ? ① אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה בשהחמיץ

לשוף. בשופינא לימ"א בלעז: **לשבץ.** במשבצות זהב לנוי: **לגרר.** גרוטויי"ר לשוף שייך בכלי ברזל, לגרר שייך בכלי זהב וכסף: **לכרכר.** בליוריס סקורין כיי"ל: **להקיש בקורנס.** ב] שיש בו פחיתות ופושטן בקורנס: **טהור.** הואיל ולא נגמרה כל מלאכתו ולקמן מפרש טעמא: **מחוסר כסוי טמא.** שאין הכסוי ממלאכת הכלי שהכסוי כלי אחר הוא ובלא כסוי הוא בטיו: **מאי שנא.** גולמי כלי מתכות דטהורין ומאי שנא של עץ דטמאין: **הואיל ולכבוד עשויין.** הנך דמתכת הלכך לא חשיבי כלי למילתייהו עד שתגמר כל מלאכת כיבון: **הואיל ודמיהן יקרים.** ועד דעבידי לנוי לא חזו למילתייהו לימכר ביוקר כראוי להם: **כלי עצם.** דמיהם יקרים ואין עשויין לכבוד לרב נחמן הוו ככלי מתכות ולר' יוחנן הוו ככלי עץ: **דכלי עצם מקבלים טומאה.** בתמיה ג] והיכא רמיזא: **להביא דבר הבא מן העזים.** מקרניהם ומטלפיהם דהא כלי עור בהדיא כתיב ברישא דקרא: מן הקרנים גרסינן ולא גרסינן ומן הקרנים: **פרט לעופות.** כגון לפרני גריפו"ן שעושין מהם כלים: **קטנים חייבין.** במעשר שדרכן לאוכלן בקוטנם קודם שיהו מרים: **מתוקים גדולים חייבין.** שנגמר פריים: **קטנים פטורין.** שאין דרך אכילתן כך: **זה וזה לפטור.** קטנים פטורים בין מרים ובין מתוקים: **זה וזה לחיוב.** גדולים בין מרים ובין מתוקים ולקמן מפרש גדולים מרים למאי חזו: **מתני' התמד עד שלא החמיץ.** הא נמי להכי תנייה הכא משום דדמיא להך דלעיל אלא דעד השתא איירי בתרתי מילי ודבר הנוהג בזו אינו נוהג בזו ומהשתא איירי בחדא מילתא ויש בה חלוק פרקים ובזמן שדבר זה נוהג בה אין דבר זה נוהג בה ויש זמן שזה נוהג בה ואין זה נוהג בה: **אין הניקח** לענין קיחת מעשר בירושלים "ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך וגו'" מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע בעירובין (דף כז:) **ופוסל המקוה** לענין לפסול את המקוה בשלשה לוגין מים שאובין אם נפלו לתוכו קודם שהומשכו בו ארבעים סאה ויין אינו פוסל את המקוה: **תמד:** מים הנתנים בחרצנים ולכשהחמיץ ותוסס נעשה יין, והתמד **עד שלא החמיץ** : מים בעלמא הוא ונוהג בו תורת פסול מקוה ואינו נוהג בו תורת קיחת מעשר, ולאחר שהחמיץ נוהג בו קיחת מעשר ואינו נוהג בו פסול מקוה: **וכן האחין השותפין כשחייבים כו'.** האחין שהן שותפין בירושתן: **כשחייבין בקלבון פטורים ממעשר בהמה.** חלקו ולבסוף נשתתפו חייבין בקלבון כשמביאין שקליהן מביאין שני חצאי שקלים ונותנין שתי קלבונות, והקלבון הוא לשון הכרע שחייבין להכריע שקליהן ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנין שתי קלבונות שהיה להן לשקול לחצאין: **ופטורין ממעשר בהמה.** כל הנולדים להם כל ימי שותפותם שהשותפות פטור ממעשר בהמה בבכורות בפרק בתרא (דף נו:) "יהיה לך" ולא של שותפות והתם מוקי ליה להאי קרא במעשר ואע"ג דבבכורות כתיב: **וכשחייבין במעשר בהמה.** כגון אם לא חלקו מעולם חייבין במעשר בהמה לעשר כל הנולדים להם כל ימי שותפותם דאמר התם "יכול אפילו קנו בתפוסת הבית? תלמוד לומר יהיה": **ופטורין** מן הקלבון לגמרי, ששוקלין בין שניהם שקל שלם שממון אביהם בחזקתו עומד, ואביהם השוקל על בניו או על אחד מבני עירו ופוטרן בשלו פטור מן הקלבון דתנן בשקלים (פרק א משנה ז) השוקל על יד עני או על יד שכנו או על יד בן עירו פטור ובניו נמי אין מנות שקליהם עליו, והוו ליה כשכנו ובן עירו: **גמ' כדי מדתו.** ולא יותר שאם מצא יותר הכל מודים שחייב לעשר שהרי יש כאן יין: **ר' יהודה מחייב.** במעשר דכוליה פירא היא וחכמים פוטרים הואיל ולא נוסף בו כלום אף על פי שיש בו טעם יין אינו כלום: בשהחמיץ

מאי שנא הני כו'. אגולמייהו קאי דפשוטיהו פשיטא דכלי עץ הוא דאיתקש לשק: **מכלל** דכלי עצם מקבלי טומאה. מדאורייתא קא בעי לאתויי דהא פשיטא שיש בהן טומאה דמתניתין היא במסכת כלים (פ"ב מ"א) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טז.) כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עצם פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין: **שאר** בהמה וחיה מנין ת"ל וכל מעשה. ואם תאמר דבפרק במה אשה (שבת דף סד.) דריש דבר הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה מבגד ועור תיפוק ליה מוכל וי"ל דאין לרבות מוכל אלא עצמות שדומין זה לזה של עזים ושל בהמה אבל בשער לא דמו ואם תאמר והכא תיפוק ליה מהתם מבגד ועור וי"ל דלא ידעינן אלא דומיא דבגד ועור: **זה** וזה לפטור. פירוש מרים בין גדולים ובין קטנים: גדולים מפני שמרים ביותר וקטנים מפני שלא נגמרו ואמרי לה זה וזה לחיוב גדולים מפני שנגמרו קטנים לפי שטובים יותר ופירוש הקונטרס דחוק דפירש זה וזה לפטור קטנים מרים ומתוקים, זה וזה לחיוב גדולים מרים ומתוקים והשתא לא הויא מענין אחד ועוד דכי בעי גדולים למאי חזו הוי ליה לפרושי גדולים מרים כיון דאיירי נמי במתוקים: **התמד** כו'. פירש בקונטרס מים הנתנים בחרצנים ונראה דמיירי במים הנתנים בשמרים דומיא דהמתמד ונתן מים במדה דמייתי עלה בגמרא דמיירי דנתנים בשמרים כדמשמע בפרק המוכר פירות (ב"ב צז.) ואיכא שוים לגמרי כדמשמע בפ' אלו עוברין (פסחים מב:): **ופוסל** את המקוה. הייט מקוה חסר אבל שלם אינו נפסל בשום ענין כדפירשנו בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו: ד"ה מכלל): **המתמד** ונתן מים במדה. ואם תאמר ולוקמיה ברמו תלתא ואתא ארבעה. ויש לומר דלכולי עלמא חייב אפילו לא החמיץ ואם תאמר ומאי טעמא דרבנן דפטרי שמרים שיש בהם טעם יין ואף על גב שלא החמיץ והלא כל איסור שבתורה שלא במינו בנותן טעם ד] ושבל חמור לענין א] שלא במינו *ועוד שאפילו החמיץ פוטרין חכמים למאן דאמר בהחמיץ מחלוקת ואפילו בטבל ודאי איירי כדמשמע בפ' המוכר פירות (ב"ב דף צז.) ויש לומר דיין במים אפילו בפחות מששים אפילו רמא תלתא ואתא תלתא ופלגא לא חשיב טעם גמור לרבנן כבשאר איסורין דהכא לא הוי אלא קיוהא בעלמא: **אי** רבי יהודה אף על גב דלא החמיץ. אף על גב דרבי יהודה להחמיר איירי להתחייב במעשר והכא להקל הוא דניקח בכסף מעשר ואין פוסל את המקוה קסבר הש"ס דלא שנא וקשיא לפירוש רשב"ם דבהמוכר פירות (דף צו:) גבי פלוגתא דאחרים ורבנן בבורא פרי הגפן דקאמר הש"ס דברמא תלתא ואתא תלתא לא פליגי אלא ברמא תלתא ואתא תלתא ופלגא ופריך ליה מהא דפליגי בכדי מדתו ולא יותר ומשני ביתר נמי פליגי וכדי מדתו ה] נקט להודיעך כחו דרבי יהודה והשתא קשיא דמאי משני תקשי אמאי לא מוקי נמי פלוגתייהו דרבנן ואחרים בכדי מדתו כי היכי דפליגי ר' יהודה ורבנן ותירץ שם רשב"ם דרבי יהודה דמחייב בכדי מדתו היינו לחומרא ואי אפשר לומר כן כדמשמע הכא וצריך לפרש דגמרא ס"ל כרבנן דפטרי בכדי מדתו ומוקי אחרים ורבנן כרבנן דרבי יהודה אי נמי משמע ליה דרבי יהודה מחייב מדאורייתא ברמא תלתא ואתא תלתא ופלגא לכך מחמיר מדרבנן בכדי מדתו ומתניתין ברמא תלתא ואתא תלתא ופלגא:

קפט א מיי' פ"ג מהל' כלים הל"א ועי' בהשגות וכ"מ :

קצ ב מיי' שם פ"א הל"ה :

קצא ג מיי' פ"ב מהל' כלים הל"ב ופ"ו הל' ט :

קצב ד מיי' פ"ב מהל' מעשר הל"ג :

קצג ה מיי' פ"ו מהל' מקואות הל"ג סמג עשין רמח טוש"ע יו"ד סי' רא סעיף כד :

קצד ו מיי' פ"ו מהל' בכורות הלכה י יא ופ"ב מהל' שקלים הל' ה :

קצה ז מיי' פ"ו מהל' מעשר הל"ג :

[גי' הערוך ולהרכב]

[עיין תוס' ב"ק ה. ד"ה קרב נגבי] מעשרות פ"א מ"ד

[תוספתא פ"א] עירובין כח:

[עירובין שם]

[מעשר שני פ"א מ"ג]

בכורות נו: ביצה לא. [שקלים פ"א מ"ז]

ב"ב צז. פסחים מב. מעשרות פ"א מ"ה

[צ"ל דתנן]

[ע"ז עג:]

[ועי' תוס' ב"ב צז. ד"ה סוף]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה המתמד ונתן וכו' ושבל חמור לענין (שלא) במינו. וכ"ב כל"ל למחוק תיבת שלא [illegible]

רבינו גרשום

אונן. כלומר שפת: או אוזן טמא כלומר לבד שהוא חסום כל צרכו כו' לא צריכא דחזק קפיזא חזי קב ועדיין לאו נגמר כלי הוא וטהור: ל) מחוסר כסוי טמא דאע"פ שאין לו כסוי נגמר כלי שיש בו וטמא. ור' יוחנן אמר הואיל ולכבוד עשויין כלומר כלי מתכות משום הכי [אינם] מקבלים טומאה [כשהם גלמי] ורב נחמן (מדבריהן) [אמר הואיל ודמיהן יקרים] כו' מאי בינייהו מ"מ לדברי הכל פוסלין איכא בינייהו כלי (עץ) [עצם] כלומר [illegible] למ"ד הואיל ולכבוד עשויין ולא לאישתמושי אע"ג דלא הוי נגמר מלאכה יכולין לשתות בהן בכלי עצם לפיכך גלמיהן טמאין: למ"ד הואיל ודמיהן יקרים ה"מ בשנגמר מלאכה, בהן דמיהן יקרין אבל אי לא הוי נגמר כלי אין דמיהן יקרים לפיכך גלמיהן טהורים:

שיטה מקובצת

א] פטורין מן הקלבון. נ"ב ע' תוס' בכורות דף נ ע"ב: ב] להקיש בקורנס שהוו בהם פחיתות ופרכן ומקישן ופושטן בקורנס: ג] בתמיהה דהיכא רמיזא: ד] ושבל חמור לענין מינו ועוד שאפי' בהחמיץ פוטרים: ה] וכדי מדתו דנקט להודיעך:

נושא
תמד - האם נחשב יין או מים
גמ'
1) נתינת קו"ה ממזוג מע"ש
2) (סוף כו) ופסלו במקוה

מכלל דכלי עצם מקבל טומאה. כלומר [מנ"ל מקרא]. מה ת"ל כל מעשה עזים להביא דבר הבא מן הקרניים כלומר זהו כלי עצם פרט לעופות כלי הבא מן העצם דעופות דאינן מקבלין טומאה: ת"ר שקדים המרים. כלומר מין אחד שאפי' בשעת גמר פרי מרים [illegible]

א) עד כאן שייך לעמוד הקודם. [illegible]